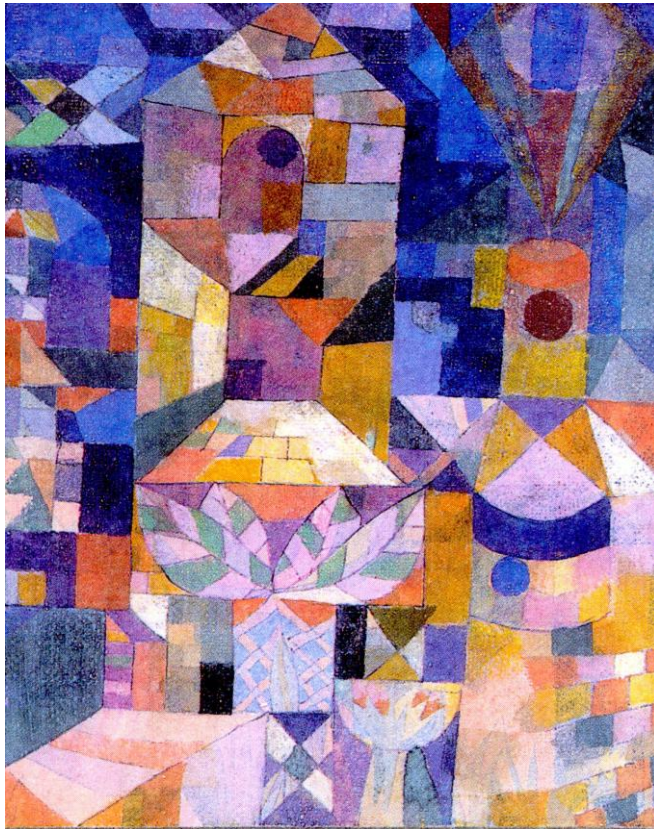

ALAPFOKÚ MŰVÉSZETOKTATÁS
KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI ÁG

FELADATLAPOK

TANULÁSI ESZKÖZ
9-11 ÉVES TANULÓK SZÁMÁRA
3-4 ÉVFOLYAM

Írta és szerkesztette:
BARANYAI ZOLTÁNNÉ
a vizuális nevelés országos szakértője

Részletek a Rajz és vizuális kultúra tanulási eszköz feladataiból

Lektorálta:
VÖLGYESI ATTILÁNÉ
DOBOS OLGA
DR. CSONKA CSABÁNÉ

Nyelvi lektor:
KONCZOSNÉ SZOMBATHELYI MÁRTA

Számítógépes tipográfia:
BARANYAI ATTILA

Bevezető

Kedves Gyerekek!

Az alapfokú művészetoktatás képző- és iparművészeti ágán az elmúlt évben megfigyeléseken alapuló tanulmányrajzokat készítettetek, csendéleteket, tájképeket, portrékat festettetek.

A megismert formák játékos átírásával tárgyakat, díszítményeket terveztetek, konstruáltatok.

Különböző anyagokkal kézműves tevékenységeket végeztetek, maketteket készítettetek.

Művészeti élményeiteket festményekben, plasztikákban rögzítettétek, a különböző eseményeket életképszerűen jelenítettétek meg.

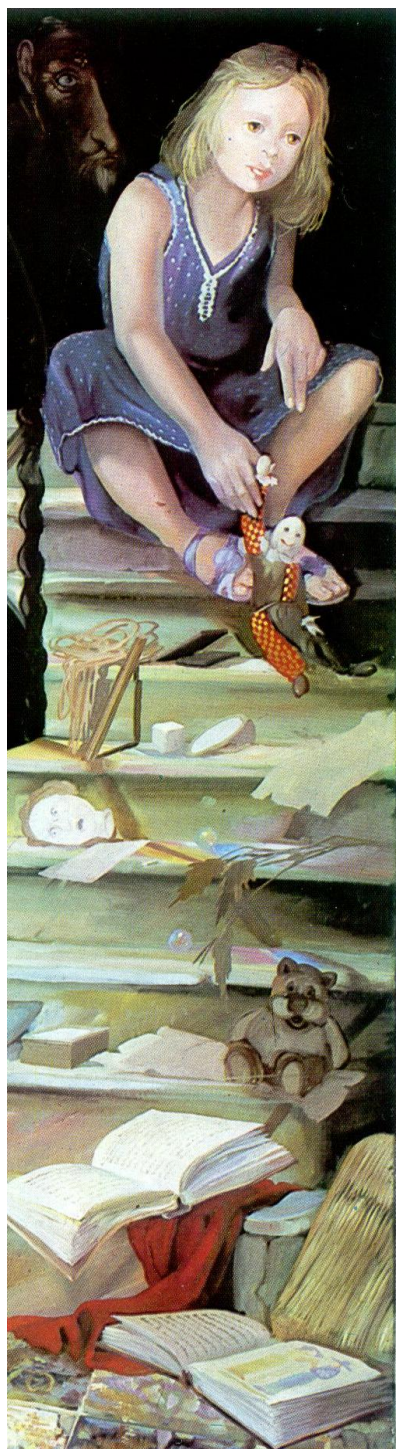
Versekhez, mesékhez illusztrációkat rajzoltatok.

Megismertétek a vizuális közlés legkülönbözőbb képnyelvi formáit.

Most a digitális rendszerű művészeti távoktatás keretében ezt a megismertő, kifejező munkát fogjuk tovább folytatni, úgy, hogy az egyéni kifejezési igényetek, elképzelések még nagyobb teret nyerhet.

A feladatlapgyűjtemény inspirációs források felvonultatásával segíti elő a sikeres feladatmegoldást.

Herpai Zoltán: Padlásfeljáró (részlet)

Természetben található anyagok felhasználása az alkotó munkában

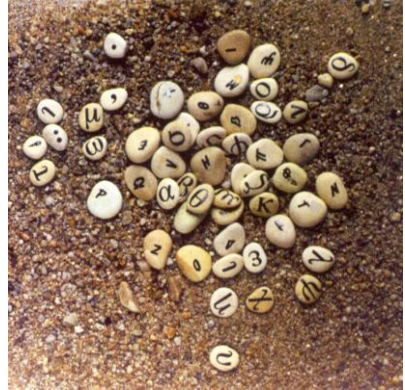
Az ember mindig elámul a természet formaalakító munkáján.

Kavicsos folyóparton sétálva szebbnél szebb kavicsokat gyűjthetünk. Szinte késztetést érzünk arra, hogy felvegyük az előttünk levő követ, hogy tenyerünkbe zárva megérezzük annak formáját, tapintsuk gömbölydedségét, selymes vagy érdes felületét, hogy lemosva elcsodálkozunk erezetének rajzosságán, hogy lerajzoljuk azt. Van úgy, hogy csak forgatjuk, nézegetjük, és azt találgatjuk, hogy mire is hasonlít. Egy picit belerajzolunk, ráfestünk, és már meg is teremtettünk egy új formát, egy új játékot.

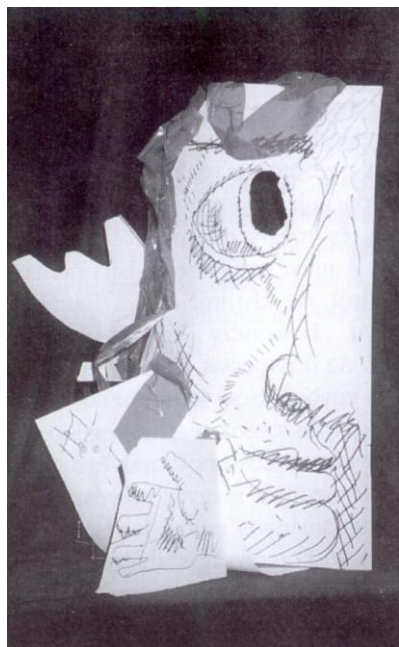
A faragott kövekből rakott építmények kövein vésett, karcolt jelek, úgynevezett mesterjegyek jelezték a kövek megmunkálójának személyét. A középkori kőműves-céhek tagjai meghatározott rendszer szerint komponálták meg saját kőfaragójegyeiket.

A bemutatott alkotások példáiból kiindulva kavicsok, terméskövek felhasználásával próbálgatok egyéni játékokat, egyéni formákat, jeleket kialakítani!

Ariana, Nicodim: Inteligencia – Szemek
Havrán Ágnes: Kavicsok
Kelta gyöngy - Vác-kavicsbányai temető

Alkotásra alkalmas papírok gyűjtése Papíralarc készítése

Nagyon sokféle papíripari termék vesz körül bennünket. Próbáljatok leltárt készíteni arra vonatkozóan, hogy mi minden készül ebből az anyagból!

A funkcióját vesztett csomagolópapírokat, papírdobozokat vagy az elolvasott színes újságokat sokan a szemétkébe dobják. Pedig ezek az anyagok környezetbarát papírként újrahasznosíthatók.

A különböző méretű, színű és minőségű papíripari hulladékot érdemes félretenni, mert belőlük sok-sok ötletes dolog készíthető. Felhasználhatjátok azokat zacskóbáb, dobozálarc, hengermaszk vagy óriásbáb készítésére is.

Figyeljétek meg a bemutatott alkotásokat!

Az álarc elfedi a mögötte levőt, ezért a maszk az átlényegülés eszköze. Használata kettős célú. Egyrészt védelmez, feladata az egyén eltakarása, felismerhetetlenné tétele, másrészt olyan eszköz, melynek segítségével más bőrébe lehet bújni.

Egy papíralarc segítségével alakuljatok át!

Kivé, mivé szeretnél átalakulni?

Lossonczy Tamás papírplasztikái

A relief fogalmának értelmezése Papírrelief készítése

A relief síkfelületből kiemelkedő plasztikai alkotás. A kiemelkedés mértéke szerint az lehet lapos, fél-magas és mély dombormű.

Figyeljétek meg a képmezőben megjelenő alkotásokat! A szemléltetés-ként bemutatott reliefek papírból készültek.

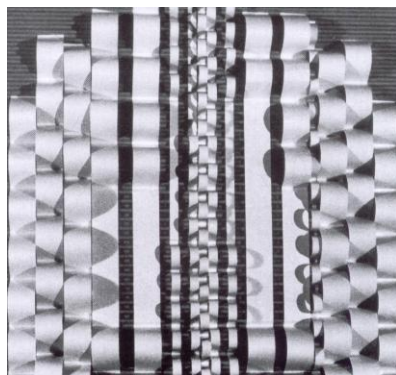
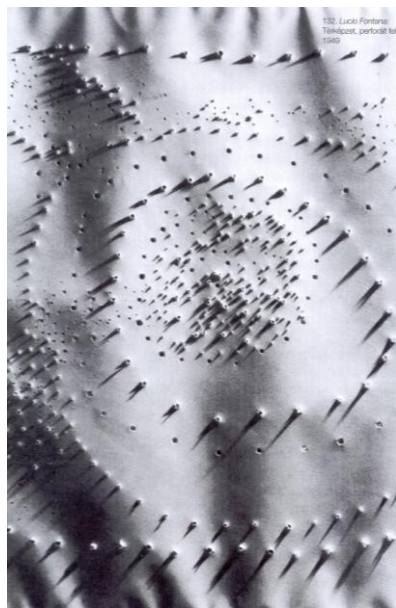
A papírok egy része könnyen hajlítható, gyűrhető. Más lesz az anyag megjelenési, kifejezési formája, ha azt tépéssel, illetve vágással formáljuk. A papír hajlékonysága vagy merevsége, puhasága, illetve keménysége, vékonysága, illetve vastagsága következtében változatos felületek kialakítására alkalmas.

Figyeljétek meg a perforálással, gyűrővel, fűzéssel kialakított papírreliefeket! A különböző felületek üzenete az anyagalakítás függvényében más és más.

Hajlítással, hajtogatással, fűzéssel, csavarással, tépéssel, vágással, perforálással a sík papírlap tehát térbeli formává, plasztikává alakítható.

Készítsetek papírreliefet a bemutatott példák segítségével, a megismert anyagalakítási módok alkalmazásával!

Lucio Fontana: Térképzet, perforált felület; Farkas Gabriella: Ellenkező irányból érkező fények, hátságvizsgálat; Pásztor Bea: Reliefhatás összegyűrt papírokkal

A húsvéti ünnep szerepének megismerése Hímestojás készítése

A húsvét az élet folyamatosságának, az újjászületésnek az ünnepe.

A tojás az élet keletkezésének, a születésnek a jelképe. A tojás tehát a húsvét szimbóluma is.

A régi időkben óvó-védő, bajelhárító erővel ruházták fel.

Nagyszüleink a tojás festéséhez festőnövényeket használtak. Piros festőlevet ad a nyírfalomb, feketét a tölgyfagubacs, zöld színt a csalánlevél, sötétbarnát a lilahagyma, barnás-pirosat a vöröshagyma levél főzete.

A fotón látható, gyönyörűen díszített tojásokat felnőttek segítségével ti is el tudjátok készíteni.

Elég sok száraz hagymahéj kell a festéshez. Főzés előtt tegyetek a tojásokra megnedvesített petrezselyemzöldet, majd az egészet szorosan kössétek be egy vékony anyagba! A bekötés célja az, hogy ne tudjon elmozdulni a levél.

A felnőtt segítségével a tojást tegyék a hagymahéjjal félig megtöltött edénybe! Engedjétek rá vizet, és lassú tűzön fél óráig főzzétek!

A kiszedett, kibontott tojáson egyedi levélrajzolatok lesznek.

Húsvéti tojások – forrás: Házi praktika 1999/4. sz.

A húsvéti népszokás jelentése Az életkép műfajának megismerése Események, történetek kifejezése

„Húsvét másodnapján
Mi jutott eszembe,
Üveg rózsavizet
Vettem a kezembe.
Elindultam vele
Piros tojást szedni.
Adjatok hát lányok,
Ha nem sajnáljátok,
Ha pedig sajnáljátok,
Licskes, lucskos lesz az
ünneplő ruhátok.”

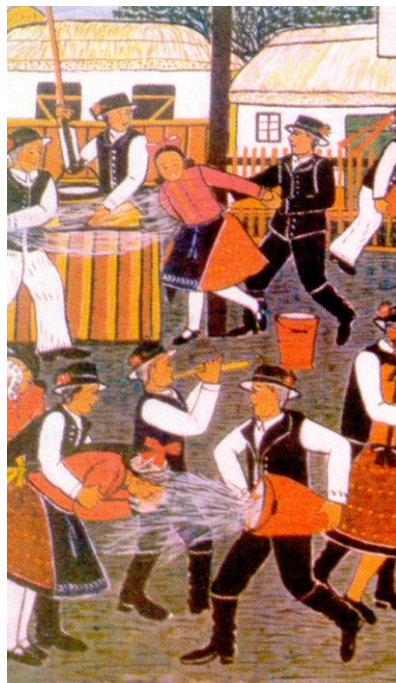
Ma is élő hagyomány a húsvéti locsolás, a víz gyógyító, tisztító erejével történő öntözés.

A bemutatott festmény életszerűen, az eseményeket szinte megelevenítve mutatja be a húsvéti népszokást. Ez a festészeti műfaj az életkép.

A húsvéti locsolás eseményét egy képbe sűrítve is ábrázolhatjátok. Lehetőségek van azonban arra is, hogy az időt, a cselekvést képsorozatokkal mutassátok be.

Próbáljátok ki, hogy melyik kifejezési megoldással tudjátok a legjobban ábrázolni, kifejezni, elmesélni az átélt eseményt!

Vankóné Dudás Juli: Húsvéti locsolás (részlet)

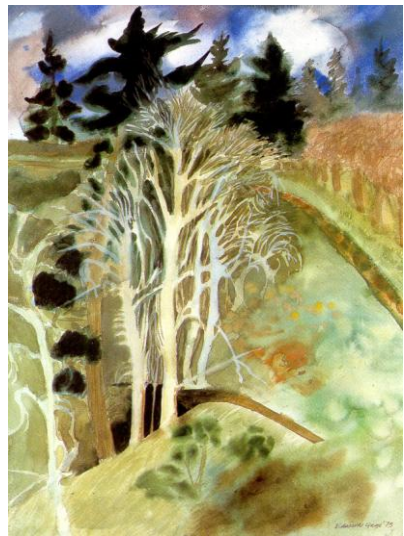
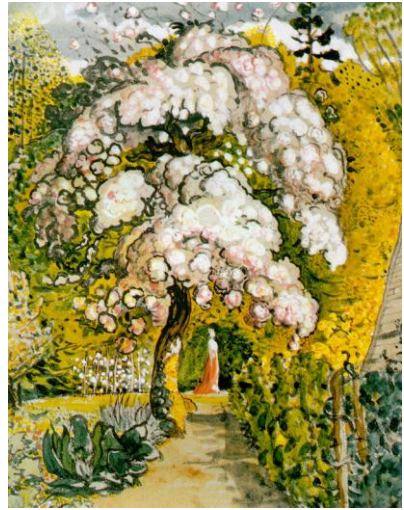
Mondakörre vagy valós természeti élményre épülő alkotások készítése

Vannak olyan alkotások, melyeket csak akkor érthetünk meg, ha olvasni tudjuk annak jel- és szimbólumrendszerét. Ugyanis az emberek nagyon sok esetben nem a valós látvánnyal, hanem egy-egy tárgy vagy fogalom jelével fejezik ki mondani valójukat. A Fa jelentéséről, annak megjelenési formáiról, ábrázolásáról sok érdekes dolgot árul el Jankovics Marcell műve, „A fa mitológiája”. Különösen szépek, alkotásra ihletők a világokat elválasztó világfáról, az ég kapuiról szóló történetek. Egy nektek tetsző mítoszból készítenek illusztrációt!

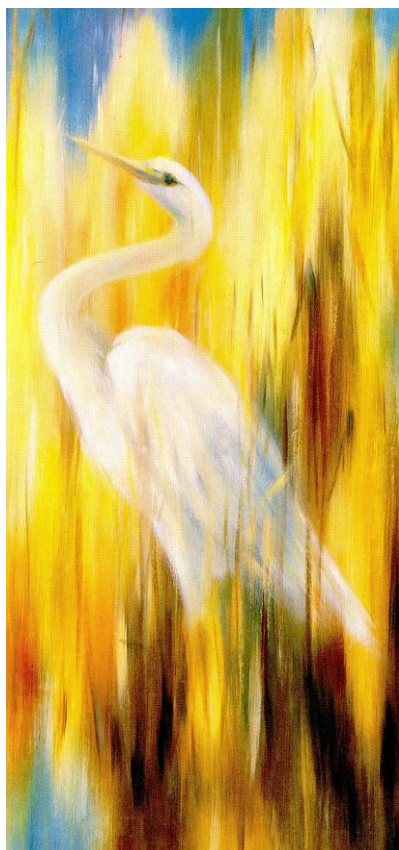
Figyeljétek meg a bemutatott alkotásokat! Ezen művek alkotói a természet, a táj, a benne levő növények forma és színvilágát tanulmányozva, a valós természeti élményből kiindulva alkották meg festményeiket.

Amennyiben az udvarotokon, utcákban van olyan hely, ahonnan alkalmatok van közlelről tanulmányozni egy fát, vagy bokrot, akkor készítenek egy tanulmányrajzot róla.

Samuel Palmer: A shorehami kertben.
Edward Gage: „Arborétum”
Monet: Tavirózsák reggel (részlet)

Madárszimbólumok megismerése Könyvtári gyűjtőmunka

Eleink az eget fölénk boruló tetőnek képzelték.

A madár az égbe emelkedés, a menny és a föld közötti kapcsolat-tartás, a lélek szimbóluma. A sas és a sólyom a nap-, szél-, és vihar istenek megtestesítői. A vízimadarak, pl.: az iszapot, földet felszínre felhozó kacsza, gólya a földet teremtő erő jelképei.

A magyar eredetmondákban a turul, különböző indián törzseknél a bagoly emberősként szerepel. A néphit szerint a bagoly éjszakai madár révén szoros kapcsolatban áll az alvilággal, de sötétben látó szemei által a tudás és a bölcsesség birtokosa is.

A népköltészetben a szárnyaló madár a szabadság, a kalitkába zárt vagy sebzett szárnyú madár a rabság kifejezője. A mesebeli kék madár az emberi vágyak megtestesítője.

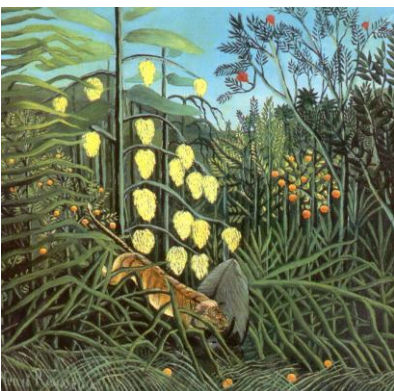
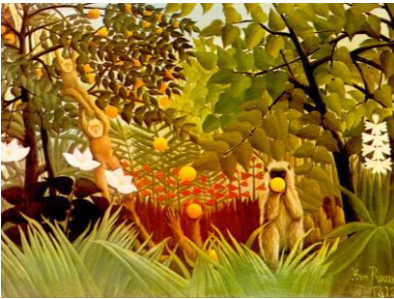
Keressetek az interneten jelképekről szóló leírásokat és ismerjétek meg pl.: a kacsza, liba, kakas, kakukk, páva szimbolikusjelentését.

Próbáljatok a kiválasztott madár leegyszerűsített formájával jelet alkotni.

Marcali Kiss József: Kócsag
Ese Katalin baglyos illusztrációja

A föld és ég, az erdő, mező állatainak és növényeinek szimbolikus jelentése

Az ég az isteni hatalom kifejezője. Az ég termékenyíti meg a földet eső vagy villám formájában. A föld bőségjelkép. A föld magában hordozza az élet körforgásának, az újjászületésnek és megújulásnak lehetőségét. A hegy, az ég és a föld találkozási pontja, az istenek lakhelye.

Az erdő többnyire az ismeretlent, a veszélyt jelzi. Az erdő-mező lakói közül az oroszlán a hatalom szimbóluma, a medvével együtt az állatok királya. A tigris az oroszlánnal együtt az állatok fejedelme, a robbanó életerő, a nemes hatalom jelképe. Gyakran az istenek hátasa, kísérő állata. A leopárd a vadság, ügyesség, merészség, gyorsaság szimbóluma, a királyi, katonai hatalom megtestesítője.

A hatalmas méretű tölgyfa nagyságot, erőt, halhatatlanságot szimbolizál, a virág a szépség jelképe.

A narancs, a piros és a vörös a Napot, a fehér a tisztaságot és az ártatlanságot, a zöld a tavaszt, a növekvő életet szimbolizálja.

Az állatok választott szimbolikus formákkal és színekkel fogalmazzatok meg egy pozitív gondolatot.

Rousseau: A meglepett; Rousseau: Exotikus tájkép; Rousseau: Az oroszlán étkezése; Rousseau: A tigris harca a bivallyal

Értelmezés

Szimbolikus jelentést hordozó alkotások készítése

A népi világkép szerint a macska az éleslátás és a titkos tanok megtestesítője, ennek megfelelően a boszorkányok és tudósok párja. A macska tehát pozitív és negatív szimbólumként is szerepel. Az egerek pusztítójaként a védelem jelképe.

Weöres Sándor „Fekete kandúr” című verse a macska életerejét hangsúlyozza:

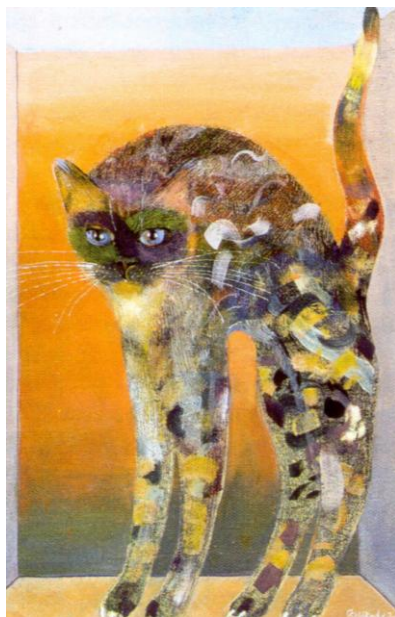
„Állat-lényének deleje
akár őserdő ereje”.

A nőket gyakran macskákhoz, cicákhoz hasonlítják testük hajlékonysága, szépségük, puha járásuk, igéző szemük, hízelgő magatartásuk miatt.

Az alkotásokat szemlélve is ellentmondásos érzésünk támad erről a kis lényről. A felső képről egy kitárulkozó, kedves; a középsőről egy ijedt, támadásra kész; az alsó alkotásról egy titokzatos, rejtőzködő cicca néz ránk. A művészek a macska egy-egy tulajdonságát hangsúlyozva készítették műveiket.

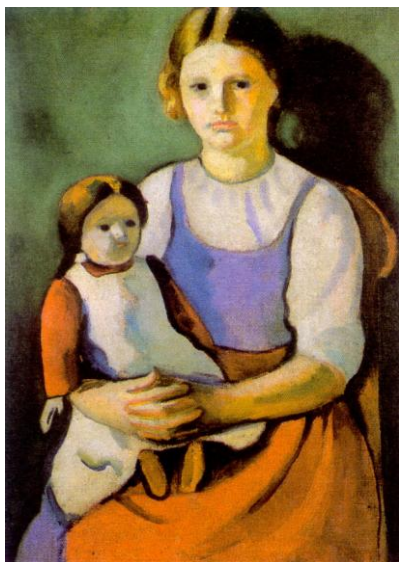
A fentiek ismeretében a macska testtartásával fejezték ki az állatok kiválasztott esemény (szituáció) hangulatát. Pl. elfogadlak, ellenség vagy, játszsz velem.

Bán Mariann mázas kerámiaja; Szyksznian Wanda: Macska; Szilágyi Júlia: H. Rousseau macskája

Életképek elemzése

Modell segítségével tanulmányrajzok készítése

Figyeljétek meg a bemutatott festményeket! Milyen azonosságok és különbségek érzékelhetők a három képen?

A képek főszereplői játszó (kavicsot dobáló, építő), babát, építőkockát, könyvet kezükben tartó gyerekek.

A felső képen természeti, az alsón épített térben helyezkednek el az egész alakos figurák. A középső alkotás helyszínét nem tudjuk megítélni, mert a festő olyan képkivágást alkalmazott, hogy a figyelem csak a babát tartó kislányra terelődjön. A felső képen levők önfeledten játszanak. A középső és alsó festményről ránk tekintő kislányok olyanok, mintha egy fényképész kérésére, a kamerába nézve egy pillanatra megmerevedtek volna.

Keressetek magatokról egy életképszerű (pl. játék közben, születésnapon) fotót és a fotó alapján ceruzával, vagy tollal jelenítsétek meg a cselekvés egy mozzanatát (pl. fészülködés).

A rajzot úgy készítsétek el, hogy a figyelmet tudatos képkivágással a kiválasztott cselekvésre irányítsátok!

Ferenczy Károly: Kavicsot hajigáló fiúk
August Macke: Szőke lány babával
Ernst Nepo: Családi kép

Műelemzés

Mozgást megjelenítő alkotások készítése

Figyeljétek meg a bemutatott alkotásokat! A képek témája mozgással összefüggő cselekvés.

Határozzátok meg, hogy milyen tevékenységet illetve milyen mozdulatot szeretnétek lerajzolni, megfesteni. Internet segítségével keressetek olyan pl. sporttevékenységet (labdarúgás, jégtánc, boksizálás), amelynek a mozdulatsorát lassítva is meg tudjátok nézni. Figyeljétek meg a mozdulatsor elemeit! Válasszátok ki a legjellemzőbb mozdulatot

Készítsetek vázlatot a rögzített mozgásról.

Ha ez megtörtént, rajzoljátok meg a sportoló környezetét úgy, hogy az minél hűbben fejezze ki az általatok megjeleníteni kívánt cselekvést.

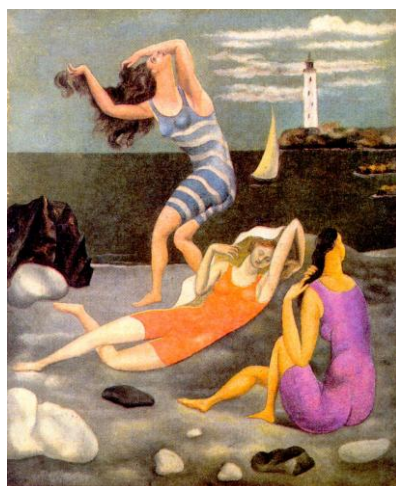
Az alkotásokat elkészíthetitek ceruzával, tollal, festékkel vagy vegyes technikával is.

A feladat továbbgondolásaként egy olyan papírfigurát is készíthettek, amely a testrészek tagolása, mozgathatósága által más-más teshelyzetbe is beállítható. Gondoljatok például a Miltonkapoccsal mozgatható síkbábokra.

Delaunay: A Cardiff csapat

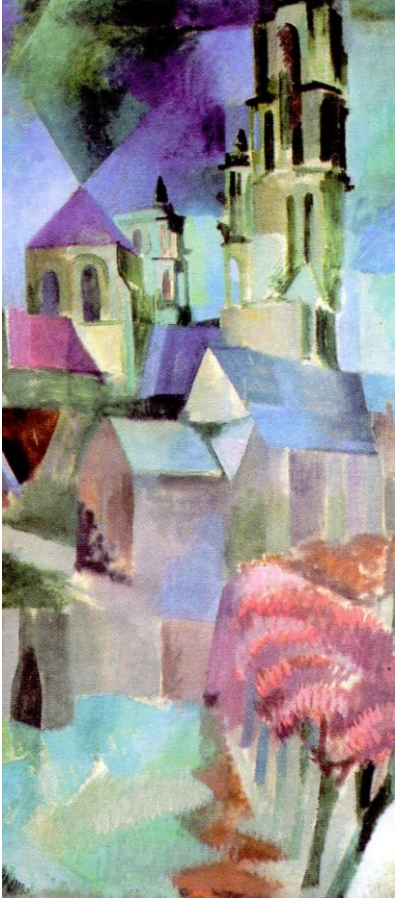
Picasso: Éjjeli halászat Antibes-ban

Picasso: Fürdőzők

Az épített környezet Épülethomlokzati rajzok készítése

A falu, a város nagyobb lélekszámú település.

A több évszázados múltra visszatekintő települések nagy részében nyomon követhetjük a történelem nyomait.

Az elmúlt idők emlékeit többnyire a várfalak, a városházák és a templomok őrzik. Ezek a nagy mesterségbeli tudással megépített mesterséges terek egyrészt reprezentálták az ott élők gazdagságát, másrészt védelmi funkciót is betöltöttek. Ennél fogva ezen létesítmények egyben hatalmi jelképek is. Itt laktak vagy ülészttek a környék vezetői, és ezek a falak adtak lehetőséget az ünnepi szertartások megtartására is.

Egy-egy igényesen megtervezett, kivitelezett épület nagyon sok esetben az adott térség jelképévé is vált.

Vegyétek számba lakóhelyetek legrégibbi építészeti emlékeit!

Internet segítségével gyűjtsétek össze a település legmeghatározóbb épülettípusait!

Épülethomlokzati rajzokkal mutassátok be egy utcarészlet képét!

Delaunay: Laon tornyai
Klee: Palotakert (részlet)

A környezetkultúra fontossága

Formai, szintani, komponálási ismeretek felhasználásával összegző munka készítése

A rendezett, tisztán tartott, igényesen kialakított környezet forma és színvilága jó hatással van ránk, az ápolatlan, lerombolt környezet lehangol.

Figyeljétek meg a bemutatott festményeket!

Milyen a művek forma- és színvilága? Milyen érzést keltenek bennünk ezek a játékos, redukált formák és derűs szíkontrasztok?

Az előző órán készített vázlatok, a vázlatokon megjelenített tájelemek, homlokzati képek felhasználásával, azok összehangolásával, dekoratív átfogalmazásával, a színek tudatos megválasztásával, készítenek a településekről vagy az iskola környezetéről egy vidám, figyelemfelhívó, tájékoztató plakátot!

Az elkészült mű kompozícióját (egy vonalra sorakoztatott, átlós), forma (pl. organikus, vagy geometrikus) és színvilágát (pl. színharmóniára, vagy szíkontrasztra épülő) írásban is értelmezzétek, fogalmazzatok meg!

Paul Klee: Telihold

Kandinszkij: Táj gyárkéménnyel

Corneille: Vidám város

